

Padi vetvetes

Ata u divorcuan. Ishte një ditë të marsit kur me këmbënguljen e Rudinës dhe me aprovimin vetëm logjik të Vasilit, u mor vendimi.

Po atë ditë, Rudina bëri gati valixhet e saj, jo pa dhimbje, por e vendosur.

Vasili, që nuk po e duronte dot atë skenë, u vesh civil dhe u drejtua për nga klubi i lagjes. Ishte i turbulluar e i çorientuar dhe mendjen nuk e kishte asgjëkund. Lagjarët, që i flisnin, kur shikonin që nuk merrnin përgjigje, tundnin kokën si për të thënë kush e di ku e ka hallin, i shkreti.

Dhe në atë kohë të ndryshimeve të mëdha, flitej për një nen të një ligji, që ishte bërë si lubi.

Kush e di sa kapele oficerësh kishte ngrënë, e jo vetëm oficerësh. Por nga e gjithë administrata shtetërore. Dukej sikur për herë të parë në historinë shekullore të vendit, kishte ardhur në krye një suitë njerëzish aq sterilë e aq të pakompromentuar, sa dhe vetë Zoti vinte veten në dyshim, si i kishin shpëtuar këta njerëz e nuk i kishte mbajtur pranë vetes si engjëj.

Po tjetër hall kishte Vasili. Ai ishte martuar me Rudinën katër vjet më parë. E kishte njohur në shtëpinë e vëllait të saj, Adnanit. Vasili ishte teknik avionësh e Adnani, aviator.

Shoqërinë e aviatorëve në vendin tonë, kamë patur rastin ta njoh sepse një njeriu im ka qenë aviator i dëgjuar: ishte një lidhje e fortë, që rrallë pësonte të çara, ose më saktë nuk pësonte fare. Nuk e di cili ka qenë motivi, apo motivet, sepse duhet të kenë qenë shumë, por ndoshta kjo shoqëri ishte njëri nga faktorët që pilotët tanë bënin çudira. Në dhjetra vite, te ne pati aq pak avion të rrëzuar sa për t'i numëruar mjaftojnë vetëm gishtat e njëjës dorë.

Edhe tani që po shkruaj këto radhë, vras mendjen të gjej sekretin e kësaj shoqërie. Ndoshta dashuria për vendin, dashuria për njerëzit, për jetën. Dhe vetë ata kësaj pyetje nuk i japin dot përgjigje drejtpërdrejt, edhe pse janë aq krenarë për atë miqësi.

Po e lë e të udhëtoj me mendimet e veta Vasilin në këtë ditë, që edhe pse duket pak më e ngrohtë në krahasim me të tjerat, shkarkoi borë të rëndë në shpirtin e tij.

-Nuk mund të të gënjej më, -i tha Rudina hapur.-Ti nuk e meriton gënjeshtren. Nuk e di si ndodhi, por unë shkoj me "atë". Më vra, më bëj ç'të duash, por nuk mund të shtirem më, -vazhdoi ajo dhe pas këtij shpërthimi të së vërtetës, u shkreh në vaj.

-Po pse, pse?-e pyeti ai.

-Nuk mund ta rrihte e aq më pak ta vriste. Logjika e tij e hekurt nuk mund të arrinte deri aty. Një thikë i sëmboi në zemër, thellë e dhimbshme. Ai e kishte dashur dhe e donte Rudinën. E dinte që do ta ndiente mungesën e saj, por ai nuk ishte aspak fajtor. Në fund të fundit, ajo vetë e kishte goditur me shkëlma jetën.

Ai e njihte atë tjetrin. Punonte në një zyrë me Rudinën. Para një viti ishte divorcuar dhe kishte një fëmijë. Ishte tip xhambazi, dhe me rrëmujën që po ndodhte, kishte fryrë mirë xhepat.

"Mirë ai, po ajo? Ajo si e bëri këtë", -mendonte.-"nuk e di, -shpjegohej ajo, -erdhi vetvetiu".

"Si vetvetiu, - u nxeh ai me veten.-Njeriu nuk është mekanizëm që ta drejtojnë. Ai është qenie e kompletuar, që jashtë ndërgjegjes së tij, nuk bën asgjë."

E megjithatë, ajo ndodhi. Rudina tani mblidhte plaçkat e saj në shtëpi.

-Nuk dua të lesh asgjë tëndën këtu, -i kishte thënë ai kur largohej.

Dhe ajo po i seleksiononte me shumë kujdes. Herë pas here dëneste kur i binte në dorë ndonjë rrobë a diçka tjetër, që kishte lidhje me Vasilin. Dhe ato ishin shumë ndaj dhe dënesat ishin të shumta, por për të gjitha që sollën këtë gjendje, ishte vetë fajtores.

Iu kujtua dita kur vajti për herë të parë me atë tjetrin. Pasi kishte kaluar dy orë në një shtëpi-hotel, diku në një lagje, ajo ishte ndarë me të te qendra e ishte drejtuar për në shtëpinë e saj. Hyri në shtëpi dhe duart nuk i bënin për punë. Vasili erdhi pas pak e ajo përgatiti drekën, e ndërsa ai po hante i uritur, ajo cibiste pjatën.

-Përse nuk ha?- pyeti ai

-Nuk kam oreks, -i tha ajo, -jam e lodhur.

-Jam e lodhur, -mendoj-dhe nëpër mend kaloi shumë shpejt atë dysorësh, që kishte ndenjur me atë tjetrin. U skuq pak, u përmend dhe filloi të bënte sikur po hante.

“Shtirje, -vazhdoi mendimin-por nuk ka rrugë tjetër. Deri kur..? As ajo nuk e dinte. Asgjë nuk dinte. Dinte vetëm atë që kishte bërë. Po dhe atë nuk e kishte bërë herë tjetër, por ja që e mësoi. U ngrit të rregullonte tavolinën me mendje të shpërqendruar.....

E tani me këto ec e eja nëpër shtëpinë që po prishej, e një shtëpi që priset duket sikur të ha, kishte mbaruar punë. Kishin mbetur vetëm fotografitë. I mblodhi të gjitha dhe filloi t’i kalonte shpejt e shpejt në dorë. Ata nuk kishin fëmijë, she pothuaj të gjitha fotografitë e albumit familjar, i kishin sëbashku, apo me të afërm she shokë e shoqe. E mblodhi që t’i merrte të gjitha fotot me atë, ose pa atë.

“Atij nuk ka ç’i duhet fotografia ime këtu”-tha dhe e futi albumin në çantë.

Kur i bëri gati të gjitha, mori në telefon një taksi dhe e u ul në pritje të saj në një karrige...

Një vit u shty hiq e mos këput ajo punë. Ftohja e saj ndaj tij erdhi ngadalë, por e sigurt. Arma e shtirjes nuk rezistoi gjatë edhe pse ajo bëri përpjekje të mëdha. Në çdo veprim që bënte me Vasilin, ai tjetri ishte i pranishëm, jo me praninë e tij por me imazh. Kështu që filloi arma e gënjeshtres, por ajo e shkretë të shpëton për momentin, por pastaj të lë zbuluar fare, kështu që filluan grindjen derisa në fund muhabeti plasi hapur. Dyshimet te Vasili me kohë zunë vend, por shpirti nuk ia donte. Ama kur dyshimet të bluajnë, vihesh në punë të gjesh të vërtetën. Kur u bind që nuk ishin dyshime, shkëput zemra brenda gjirit e një gur i rëndë zuri vendin e saj. Gjithë natën u mendua, ndiz e fik cigarin, sikur ndizte e fikte jetën e tij, dhe në mëngjes, kur ajo doli nga dhoma e gjumit ku bënte sikur flinte, i tha copë.

-Nuk bëre mirë...ik!

Për herë të parë që kur kishte filluar me atë tjetrin, ajo nuk kundërshtoi. U kthye nga ai e guxoi të ngrinte sytë. Ai i uli.”Nuk e meritojnë ata sy, -mendoj, -vështrimin tim, edhe pse është kaq i urrejtshëm”.

Ajo e kuptoi se ‘tha me atë veprim dhe u largua.

Taksia i ra bories te dera dhe ajo ngarkoi plaçkat për në një shtëpi të vogël, që kishte marrë me qera.

Nuk mund të vinte tek i vëllai.

-Cila është arsyeja?- i kishte thënë ai kur kishte marrë vesh.

-Nuk e di, - i kishte thënë ajo.- Nuk ka arsye.

-Po logjikë, logjikë ka?-kishte bërëtitur ai.

-Jo- mezi kishte shqiptuar ajo.

-Bëj ç’të duash, - i kishte thënë Adnani, -por bashkë do të takohemi te Sheshi kishës-duke përmendur emrin e varrezave të fshatit të tyre të lindjes.

Të gjitha iu kujtuan në taksi.

“Ndarje, -mendoj.-Ndarje me të gjithë, vetëm me atë tjetrin”.

Kur futi plaçkat në shtëpi, doli dhe i telefonoi atij.

_Erdha, -iu përgjigj i gëzuar dhe për dhjetë minuta ishte aty, në strehëzën e re, ndërtuar mbi gërmadhat e dy dhimbjeve të mëdha.

Ndërkohë edhe Vasili telefonoi . I telefonoi Adnanit, mikut dhe shokut të tij të vjetër.

Iu përgjigj e shoqja e tij. Të dy e njohën njëri-tjetrin. Të dy e dinin ç’kishte ndodhur.

-Hajde, -i tha ajo.

-Jo, jo, -mezi tha ai , -thuaj Adnanit që e pres te vendi.

-Po hajde, -iu lut ajo, -dhe pastaj dilni bashkë me Adnanin.

-Jo-tha ai dhe mbylli telefonin.

Adnani nuk vonoi të vinte. E gjeti me një dopio konjak përpara dhe me tavllën e cigareve plot. Porositi një kafe dhe u ul.

Dikur, nëpër shtëllungën e tymit të duhanit që nxori nga bulçitë, vasali tha:

-Iku, -njëlloj sikur të fliste për tymin, që rrathë-rrathë, po tretej në hapësirën e lokalit.

-E di, - tha Adnani, dhe kapi dorën e shokut.

Nuk foli. Nuk kishte gojë, nuk kishte zemër. Kishin kohë që njiheshin. Adnani kishte mbaruar shkollën më përpara se ai, sepse ishte më i madh. U njohën e u bënë shokë, atje në atë aeroport luftarak të kryeqytetit. Vasili ishte tekniku i avionit të tij. E kur Adnani fluturonte, gjithë qënja e Vasilit ishte atje.... në atë kabinetin e vogël të avionit luftarak. Ishte një lidhje tokë-qiell, një lidhje shpirt me shpirt, pleksur aq fort me zinxhirët e miqësisë, sa që edhe kjo goditje nuk do ta shkëpuste dot, nuk do ta shpërbënte.

Kur ai zbriste nga qielli e përqafoheshin, hynin në klasë. Vasili këndonte bukur. Kishte një zë të çelët, që i delte nga gryka pa asnjë sforcim. E dridhte zërin e tij si një bilbil në qejf dhe humbiste në këngë. Dhe atje, në klasën e tyre, se kështu quhej vendi ku rrinin pilotët gjatë pushimit, ndizej kënga herë pas herë.

-Ç'më shpuri dhe mua te kënga, -mendoi Adnani, - këngë vaj, - dhe hodhi sytë te shoku.

Iu duk sikur ishte plakur për një ditë. Buza e tij e poshtme, pak hapur, sikur bëhej gati për vaj ndaj tha me vete "Vaj -këngë". Po, po. Dert është dhe kënga, një dert i rëndë i vargëzuar, që nuk e mban dot për vete, por e bënë këngë që ta ndash me të tjerët. Ndaj ndjehen aq shumë këngët, sepse brenda tyre secili gjen vetveten, gjen jetën e tij.

-Do marr lejen dhe do iki në fshat, -tha Vasili.- më ka marrë malli.

-Mirë do bësh, -i tha Adnani, - atje e ke më të lehtë t harrosh. Duhet të harrosh, Vasil, duhet. Asnjë nuk e parashikonte këtë, - dhe mezi përballoi një drithërimë, që i përshkroi shtatin. Duhet të harrosh, duhet të harrojmë, më mirë.

Mori frymë thellë dhe porositi dy konjakë.

Ai kishte qenë një herë përpara disa vitesh në fshatin e Vasilit. Kishin vajtur bashkë dhe kishin ndenjur atje disa ditë. Kishin bredhur nëpër stane e burime, kishin pjekur mish në hell tek Kroj i Zotërisë e kishin pirë raki. Pa kishin kënduar e kërcyer me djemtë e fshatit, derisa kishte rënë mbrëmja, e hëna, që kishte dalë e vonuar, e që dukej aq afër sa ta kapje me dorë në buzë të malit, u kishte ndritur udhën e kthimit. Sa herë ngrihej në fluturim në atë zonë, Adnani e ulte avionin përmbi fshat, në shenjë përshëndetje, dhe fshatarët thoshin që ishte ai, shoku i Vasilit, i bilbil të tyre. I erdhi keq, por edhe turp, kur mendoi se ata do ta mësonin të vërtetën.

-Do vemi prapë bashkë në fshatë, -tha Vasili, sikur ta dinte se ç'mendonte Adnani, dhe sytë iu mbushën.

-Po, po, do vemi, - mezi e shqiptoi Adnani dhe sytë iu rrëmbushën.

-Do të iki të rregulloj shtëpinë, -tha Vasili dikur,

-Vemi bashkë, -i tha Adnani, por as vetë nuk e imagjinoi si mund të hynte te ajo derë kokulur. Vasili, shtëpi kishte marrë kur ishte martuar me Rudinën, kishte hyrë gjithnjë buzagaz e me këngë në shpirt.

-Jo, -i tha Vasili, -dua të jem vetëm.

Dolën nga lokali dhe u ndanë pa shakatë e tyre të zakonshme dhe pa lënë takim tjetër.

Vasili nuk kishte se ç'të rregullonte në shtëpi. Rudina, pasi kishte mbaruar punë, i kishte vënë ato që mbetën në vendet e tyre. Ai vuri re që albumi i fotografive.

-Të kishte lënë një, -mendoi.- Ishte një pjesë e bukur jete.

U kujtua që kishte në një album të tij një foto me Rudinën. E kërkoi, e gjeti dhe e vuri në kornizën që kishte lënë bosh ajo. E pa për një çast dhe e vendosi mbi komodinë.

Hodhi syrin nëpër shtëpi dhe për herë të parë iu duk shumë e madhe.

Ç'e ka mbushur deri tani këtë shtëpi, -tha me vete, -që sot më duket si shpellë prehistorike? Dashuria, -mendoi, -por ajo u tret. U tret si vesa nga rrezet e para të diellit. Si vesë paska qenë. Dashuri-vesë"

Mori telefon komandantin e regjimentit dhe ai qe e dinte se ç'kishte ngjarë, sepse më parë i kishte telefonuar Adnani, i tha të fillonte lejen.

I erdhi keq për Vasilin, por jeta kështu është.

-Duhet ndihmuar ai djalë, -tha me vete piloti i vjetër.

Vasili filloi të përgatitej për të nesërmen për në fshat.

“Ika nga kjo shtëpi, -tha me vete.-Ajo mbeti bosh. Pa njerëz. Shtëpia pa njerëz, është e vdekur. E vdekur është, e vdekur!”

Muaji i lejes n; fshat kaloi mirë, por iku shpejt.

“Si do të jetë bërë shtëpia?- mendoi kur po kthehej. Hapi derën dhe hyri.- E ftohtë, -tha, -akull. Moti i nxehtë, shtëpia akull. Nuk ka shpirt, -tha, -shpirti e ngroh atë. Po Rudina, Rudina.....”

Rregulloi ç’mund të rregullonte, mori në telefon Adnanin, dhe pas pyetjeve e përgjigjeve si ia kishte kaluar, kërkoi takim. Kishte prurë disa gjëra nga fshati dhe donte ta kalonte darkën me të.

-Hajde, i tha Adnani. –Dritën dhe fëmijët i ka marrë malli.

-Më mirë dilni ju te bari, -tha ai, -se dhe mua më ka marrë malli.

Ai ishte si njeri i shtëpisë tek ata, që para se të martohej. Pastaj, pas martesës, lidhjet u forcuan më shumë. Po tani pas ndarjes, pse të ndërpritëshin? “Zakonisht ndërpritën, -mendoi edhe varet. Një ditë sido që të jetë, Adnani do flasë me motrën. Koha mbyll plagë të mëdha. Po plagën time a do ta mbyllë vallë?”

E shkoi nëpër mend të gjithë këtë vit.

“Mos duhej të isha më i ashpër, -tha.- E pse? Martesa një bashkim ndjenjash është, dhe kur ndjenjat ndahen e krijojnë lidhje të tjera, ajo mbetet si një pemë e thatë, që përcëllohet në vapë, e nuk bën dot hije për rrënjët e saj. E tillë ka vetëm dy mundësi: të mbahet me ilaçe, shtirje e servilizmi për sytë e botës, ose të priset. Rruga e dytë është gjithnjë më e arsyeshme. Ç’të duhet se ç’thonë bota. Kur mungon dashuria, mirëkuptimi e ngrohtësia, të tjerat doemos që mungojnë sepse janë të varura nga ato. Një fasadë e bukur me bina të kalbur, herët a vonë, do të bjerë E në është për të rënë, më mirë të bjerë sa më shpejt. Ndaj zgjidhja e konfliktit martesor me qetësi, është rruga më e mirë. Gjithnjë, këto ndarje kanë brenga. Më shumë për njërin e më pak për tjetrin. Zakonisht e pëson shkaktari, dhe njerëzit thonë që mirë e gjeti, por edhe mundësia tjetër nuk përjashtohet”

Jeta në pamjen e parë duket e shkurtër,por po ta shohësh në sy,vetëm në një ditë e natë të vetme,njeriu kryen aq shumë veprime,merr aq shumë vendime,sa për t’i përshkruar ato,duhen faqe të tëra. E në këtë kontekst,jeta është shumë e gjatë she vlen ta jetosh.

Ata u takuan te lulishtja . Vajza dhe djali i Adnanit iu hodhën në qafë dhe ai puthi me mall të dy,u përqaftua me Adnanin e Dritën dhe u ulën.

Asnjëri nuk e zuri Rudinën në gojë. Ajo me vetëdije kishte bërë divorc me këtë tryezë. Një divorc,që do t’i kushtonte aq shumë,sa kujtimet e saj do t’i lante me lot të hidhur.

Një ditë ai neni-lubi,për të cilin u bë fjalë në fillim të tregimit,trokiti dhe në portën e regjimentit ku ishin Adnani dhe Vasili.

Vetë ministri,një burrë i gjatë,buzëtrashë,të cilit gjysmat e fjalëve që thoshte nuk i merreshin vesh sepse kur fliste dukej sikur përtypte akoma në gojë qullin e fëminisë, drejtonte fushatën e pastrimit në këtë repart të rëndësishëm për ushtrinë. Kosori për këtu ushte mprehur mirë, she ata që do ta pësonin e prisnin, por jo kaq të rëndë.

Të rëndë sa të priste dhe rrënjën, atë rrënjë që , për rreth dyzet vjet, e kishte vaditur me dhembshurinë, gjakun dhe heroizmin e tyre breza aviatorësh, nuk e mendonin.”Pak kohë më vonë, doli që rrënjën nuk e kishin shkukur dot, se kur ky ministër qylave, urdhëroi aviatorët të qëllonin mbi një krahinë të vendit të tij, ata jo vetëm që nuk qëlluan, por e lanë ministrin me jargë në gojë dhe fluturuan në një shtet fqinjë.”

I pari i shkarkua komandanti, ai pilot i vjetër, që e njihte qiellin e mëmëdheut më shumë se shtëpinë e tij, sa ai shtëpinë atje e kishte patur, në atë qiellin e bukur të vendit të tij..... Dhe pas tij, lista e gjatë e çemërimet e emërimet e reja.

Kur qull-ministri mbaroi, Adnani kërkoi fjalën.

-Zoti ministër, -tha Adnani, - me dhembë të shtërnguar e me det zemërimi brenda gjirit. – Pse nuk morët dhe në avion ta drejtoni vetë? Ju edhe atë mund ta bëni. – Dhe u ul.

- Zhoti ofisher, -tha ministri, - po....

- Nuk jam ofisher, - tha Adnani nga vendi, duke e ndryshuar fjalën oficer siç e shqiptoi ministri.

- Më ler të flash,- vazhdoi ministri. – Për pyetje të tilla provokuese, ka dhe ligje, ka she nen, por demokracia është zemërgjerë.

- Bëj qametin,- i tha Adnani.

Atë pasdite, autobusi, që i kishte shpurë e marrë një jetë të tërë në repart,i solli për herë të fundit në shtëpi. Pikërisht ishte ajo pasdite,që pas kaq kohësh, Vasili vajti në shtëpinë e Adnanit. Drita, kur hapi derën, pa fytyrat e tyre dhe nuk pati nevojë për shpjegime. Gratë e mira i kuptojnë burrat nga sytë, dhe kur është për mirë, dhe kur është për keq. Ajo e dinte që atyre u ishte vrarë jeta, por dinte gjithashtu, që karakteri i tyre nuk pranonte ngushëllime, dhe aq më pak lot.

Në heshtje, me sytë poshtë dhe buzën që i dridhej lehtë. Ajo shtroi tavolinën dhe vuri shishen e rakisë.

Adnani mbushi gotat dhe ata filluan të pinin në heshtje,. Pjatat nuk i ngacmonte asnjëri. Drita i vështronte dhe, ngaqë nuk i shihte dot në atë gjendje,nuk duroi, doli dhe hyri në dhomën tjetër e u mbyl në vaj.

“Si tavolinë vdekje”, - mendoi

“Më keq,-mendoi Vasili. – I vdekuri, të paktën nuk shikon gjë.”

“Vdekje së gjalli,” – mendoi Adnani.

Të dy njëkohësisht i kthyen gotat.

Për ta filluan ditë të vështira. Me përpjekje e me mundime, mezi shtyheshin. Më keq e kishte Adnani, se kishte dy fëmijë, por rroga e vogël e Dritës, mbyllte disa vrima në shtëpi. Vasili ishte vetëm dhe dukej sikur e kishte më të lehtë. Hoqën dorë nga shumë zakone të tyre. U bënë shtëpiakë dhe rrallë, shumë rrallë pinin ndonjë kafe në klub.

Thuhej që qeveria, apo më mirë qeveritë, do t'i trajtonin me një ligj të veçantë, por kjo ishte si puna e bathëve në xhepin e priftit, që priftëresha ia shtonte gjithnjë, dhe ai kur e pyesnin besimtarët se kur ishin pashkët,pasi numëronte kokrrat e shtuara nga priftëresha në xhep u përgjigjej:

-Si duken bathët, sivjet i kemi të largët pashkët.

Një ditë, nga të rrallat e kafes, Adnani i tha Vasilit:

-Vaso, më fal, por kaluan tre vjet që atëherë, kështu do ta shtysh? Ti je burrë i mirë dhe do ta bëje të lumtur çdo grua.

-Nuk mundem, - tha vasali,- pastaj kohë për martesë është tani?

Ai nuk e kishte hallin te koha. Njeriu e jeton atë sido që të vijë, por vërtet nuk mundej. E kishte shkuar shumë herë në mendje këtë gjë, por asnjëherë nuk i kishte dhënë zgjidhje. Ai kishte dashuruar vetëm një herë dhe një dashuri e dytë i dukej tepër e largët, shumë e vështirë. “Si përseshi i dytë”, thoshnin në fshat të tij, dhe e kapërcente këtë temë duke vështruar foton e tij me Rudinën, që e kishte vënë mbi komodinë ditën e ndarjes, të vetmen fotografi që kishte.

Ai e dinte që Rudina e Drita takoheshin e bisedonin jashtë shtëpisë së Adnanit, por as kishte pyetur e as i kishin thënë ç'bëhej me të.

Rudina,pas ndarjes, kaloi një priudh si në përralla, kur i thonë. Ai tjetri, në një gjendje të mirë ekonomike falë allishverisheve të tij, i krijonte kushte të mira. Jetonte si në ëndërr, aq sa ndonjëherë i thoshte vetes, ku paskam qenë.

Dhe si pasojë i kësaj harbërie,pas një viti lindi një vajzë. Sa ndenji martuar me Vasilin,dëshirën e tij për fëmijë, ajo e shtynte më sot e më nesër.....

Dalëngadalë, me kalimin e kohës, ajo vinte re që ai tjetri, se dhe mua nuk më bëka pena ti vë emër, kishte një karakter të dobët, e merrte jetën lehtë, - nuk mendonte për të nesër dhe për më tepër i bridhte sytë nëpër gjire e këmbë të të tjerave. Të gjitha këto në fillim nuk i bënë shumë përshtypje Rudinës, sepse nuk u kushtonte rëndësi, por sidoqoftë, gjurmë linin. Dhe gjurmë të tilla janë si plagët, që mezi zënë dregëz, por dhe kur zënë, një çik po t'ua heqësh, dhëmbin shumë.

Kur lindi vajzën, bëri dhe tentativën e parë për t'u pajtuar me vëllamë, por foli në derë të shurdhët. Adnanit ia njihte mirë karakterin. Ai nuk fliste dy herë. Shpesh, kur ishte vetëm, ajo

lotonte sa skuqeshin sytë, duke shpresuar që një ditë do të ishin përsëri bashkë. Por ai nuk e kishte prishur shoqërinë me Vasilin, përkundrazi. E në rastet kur ajo dregëzat ngacmoheshin pak, ajo pranonte që dhe në zemrën e saj, ai e kishte vendin e fshehtë, që zorr se mund t'ia zinin kurrë.

Njerëzit nuk janë gjithnjë në gjendje shpirtërore, gjendje ekonomike, apo edhe gjendje fizike, të njëjtë. Mbi njeriun bien të mirat, e se si i duron të këqijat, ai e ka veten në dorë. Dhe sipas këtij trajtimi, i ndershëm apo bythëpërdredhur, i zoti apo merhum e vulëhumbur.

Ai tjetri i Rudinës, u dha pas qejfeve. Paratë diç i merrte, sikur i merrte shejtani, ashtu i linte. Pas lindjes së fëmijës, filloi të vinte vonë e më vonë në shtëpi dhe më e keqja vinte i dehur tapë. Gjendja sa vinte e bëhej më e rëndë. Rudina e priste sa e priste dhe pastaj e zinte gjumi ashtu siç ishte. Ai, vinte kur vinte, herë flinte mbi divan herë mbi karrige, me gërhitjen e tij torturose.

Po tjetërsohej apo kështu kishte qenë, e asaj i ishin zënë sytë e nuk e kishte njohur. Mendimi se ashtu kishte qenë, por kishte hedhur qyrk të bukur sa ta shtinte në dorë, u forcua kur ai e qëllloi për herë të parë me pëllëmbë... Them për herë të parë, se paskëtaj të qëlluarit, iu bë Rudinës racioni i përditshëm saqë erdhi një kohë, kur ajo i lutej Zotit, ose të mos sillte atë tjetrin në shtëpi, ose të merrte atë vetë.

Ishte vonë, kur ai tjetri mezi hapi derën e shtëpisë. Vetullat e trasha i ishin ulur poshtë dhe nuk mund të dalloje ku ishin sytë e tij. Flokët, që i ishin rralluar shumë kohët e fundit. Të krijonin përshtypjen e në posteje, që nga koha e mostrajimit i binin flogjet.

Ashtu gjuhën ngatërruar i tha:

-Ngrehu më jep njëmijë lek tani!

-Nuk kam, - mezi shqiptoi ajo, - ku t' i gjej?

Ai u ngrit nga divani ku ishte ulur, e mbërtheu fort nga krahu, aq sa i vajti dhembja në shpirt dhe u mundua të çlironte dorën.

-Tani- ulëriti dhe e shtrëngoi me fort. Nga sytëlesh të tij, nuk vështronte me gjë, dhe qëllloi e qëllloi, aq sa pëllëmba flakëriti në faqen e saj.

-Bushtër,- shqiptoi ,duke jargëzuar fjalën.

Hapi sirtarin, ku ajo mbante ndonjë lek për ditë zezë, mori aq sa deshi dhe u largua, për t' u dukur në horizont vetëm të nesërmen pasdite.

Rudina nuk qau nga pëllëmba që i dha ai. Mori nga shtrati vajzën, që po mekej së qari, e vuri në gji dhe për herë të parë i tha vetes që meritonte më shumë se aq. Ishte vetë që kishte luajtur me jetën, që ishte tallur me të , që kishte fluturuar si nj çupëlinë mendjelehtë, në krahët e një aventure të rrezikshme, duke lënë pamenduar fare një zemër të vrarë e një shtëpi të mbyllur. E ajo zemër, me që ishte fajtoare, vuante aventurën çmendurake të Rudinës. Dhe tani që puna kishte arritur këtu, ç' të bënte? Hakmarrje?! Kundër kujt?!

“Kundër burrit,- mendoj.- Më gënjeu, më poshtëroi, më qëllloi. Ta tradhtonte?!jo kurrë!” ishte hakmarrje ndaj vetvetes, ndaj e largoi shpejt nga mendja atë mendim, sepse ajo nuk ishte gatuar nga ai brumë edhe pse tani kishte rënë në një batac nga ku duhej të delte sa më shpejt, që të mos i linte më kohë për ta rrufitur të gjithë në gjirin e tij të qelbur.

“ Atëherë,- mendoj, - vetëvrasje!- u drodh dhe mbështolli fort vajzën në gji. – Po ky shpirt,ky engjëll, - dhe u ul e e puthi, - ç' faj ka? Duhet ta vuajë kjo me jetimësinë e saj, çmendurinë time? Mos vallë kthim te njerëzit e saj?” – U skuq e tëra, u turpërua.- “Ku kishte qenë këto vite?”

“Ku ishte, - i bërtiti vetes. – Në xhehenem, në dreq, në humbëtitirë.... në të të pëllcasin sytë ?!” Dhe ashtu, duke u gërnjepsur me veten e saj, gjersa mezi erdhi mëngjesi. Foli në telefon me Dritën, rrëmbeu vajzën dhe ia tregoi të gjitha asaj.

-Më vjen shumë keq,- i tha Drita dhe mori kokën në gufarin e saj, ndërsa dëneste aty, si dikur në ngrohtësinë dhembshurore të gufarit të nënës.- Vërtet që ti ke faj, por jo deri këtu, deri në poshtërim.

Këtë mos ia lejo askujt.

Ndërkohë, mbesa e vogël iu afrua dhe i tha:

-Halla,xhaxhi Vasili ka kënduar në kasetë një këngë për ty.

Rudina u pre. Ngriti kokën dhe ndeshi sytë e Dritës.

-Ti e di që ai këndon bukur, - i tha ajo. – Këndoi në një festival një këngë për një lule, që quhej Rugjinë dhe kjo thotë që është për halla Rudinën.

-Vërtetë,ç'bën ai? Belbëzoi Rudina.

-Me të keq,- i tha Drita.- Tani që janë në asistencë me Adnanin, kërkojnë ndonjë punë andej-këndej. Po si të gjithë. Para disa ditësh, vjatën prapë në fshatin e tij me Adnanin dhe kur u kthyen, m'u bë qejfi, sepse sikur ishin tjetërsuar e u kishte ardhur humori si m përpara. Loti vezulloi në syrin e shkruar të Rudinës. “Eh, eh”, hoqi në zemër dhe drejtoi trupin e rregulloi flokët.

-Sillma atë kasetën ta dëgjoj, - tha.- diçka më djeg këtu brenda, diçka me ther- dhe vuri dorën te zemra.-Ahet e atij janë këto që po më ndodhin. Të nesërmen Drita ia sollti kasetën dhe ajo e vuri në video. Ai u shfaq në ekranin e televizorit me trupin e drejt e sytë e ngulur mbi publikun. Dy rrudhat në ballë sikur u thelluan më shumë, ndoshta tentuan të tregonin tëmthas pak të zbardhura nga pritja gjatë. Kënga u derdh duke kërkuar të bëhej gjithëpushtetshme mbi gjendjen. Fliste për një lule të bukur, që quhej Rugjinë, e atje mes shoqeve ngjyra-ngjyra, ishte rritur një vashë e bukur dhe ajo si lulet, e njerëzit ngaqë nuk i dallonin dot nga njëra-tjetra, i folën dhe vashës Rugjinë, e këngëtari u dashurua me vashën, e dashuria e tyre këndohej në të gjithë pyjet e në gjithë krojet, e një ditë e shkeli vendin djali i një beu, e i habitur nga bukuria e vashës vuri një pasuri të madhe për ta marrë nuse, e vasha e gënjye e vajti pas djalit ët beut...

E djaloshi i dashuruar u bë bilbil dhe ndiqte vashën rrugë më rrugë, kopësht më kopsht, e në dritaren e saj kur ai tjetri nuk ishte, ligjëronte ligje aq të bukura sa vasha mahnitej. Në atë vend nuk kishte bilbilë, e njerëzit dëgjonin të çuditur ligjërimin e tij, e ai thoshte, që i iku djalëria duke pritur, e një ditë vasha iku bashkë me të e vajti prapë me atë lëndinën, që quhej Rugjina, e bilbili u fut në pyll e nga pylli doli djali i dashuruar, që e mori në krahët e tij, e prapë filluan të këndonjë në pyjet e krojet.

Kënga mbaroi në video dhe ajo e ktheu përsëri. E dëgjonte dhe qante, qante dhe e rikthente dhjetë herë, njëzet, sa nuk i numëronte dot. Rugjina e bilbili, bilbili e Rugjina. Rudina e Vasili, Vasili e Rudina.

Iu bë zakon që nuk duronte dot pa e dëgjuar këngën. Mezi priste që ai tjetri të zhdukej pas derës dhe nxitonte te televizori. I dinte vargjet përmendësh, sikur i kishte shkruar vetë, apo sikur i kishin shkruar për të. Me të në gojë i bënte dhe punët e shtëpisë.

Ai tjetri vetëm hynte e dilte, shfrynte e shante, hapte sirtarin e parave e ajo ashtu e linte hapur, që ai të mos vonohej, të merrte sa të donte, sa të mos kishte më në të dhe të ikte andej, atje, këtej, prapa diellit, vetëm të ikte.

Flinte me këngën e zgjohej me të, por...

Ajo ishte në dhomën tjetër e po përkëdhelte vajzën e sapozgjuar. Ai hyri në korridor, dëgjoi këngën në sallon.

-Po kjo këngë? – u zgjat e pa në televizor në sallon.

U bë esëll për një çast. U vrenjt, u nxi, u zbardh, u zverdh, mblodhi grushtat aq sa ndjeu thonjtë, që iu ngulën në dorë dhe hyri në dhomën ku ishte ajo.

-Bushtër, kurvë, putanë!..-hungërinte dhe afrohej, afrohej i egërsuar, i përçunduar, i hakërruar.

Ajo e pa, i ndjeu, i dëgjoi të gjitha, uli vajzën në shtratin e saj përpara se duart e tij të qëllonin, të shkarkonin inatin dhe nga forca e tyre ra në dysheme nën pushtetin e shkelmave të tij, ulërimave e pështymave. Pastaj u ngrit, i kapi dorën që u nis të qëllonte përsëri, ia shtrëngoi fort, i nguli sytë si të shqiponjës, shtrëngoi dhëmbët me një urrejtje të paprovuar ndonjë herë dhe bërtiti.

-Boll, ndyrësirë!

Ai ngriu. E pa në sy, ndjeu egërsinë e saj dhe u tremb, hoqi me forcë dorën, e futi në sirtarin lënë hapur, mori lekët e fundit për ditë të keqe dhe duke bërtitur “Putanë, kurvë” doli duke përplasur derën.

Ajo nuk priti më. Bëri gati plaçkat, mori vajzën, që ishte tmerruar, e puthi dhe e vuri në karrocë, hodhi sytë në pasqyrë mbi fytyrën e saj. Nënësyrin iu nxi menjëherë dhe në gushën e bukur, shenjat e thonjve të tij skuqnin., si për të treguar kishte paguar aventurën. Hapi derën dhe doli, doli për të mos u kthyer më. Se për ku, nuk e dinte, por që nuk do të kthehej më, e dinte.

Këmbët po e çonin drejt shtëpisë së vëllait. As që e mori vesh si e përshkroi rrugën, që nuk ishte e paktë deri atje, dhe kur shtypi zilen, e u dëgjua zëri i Dritës. “Kush është”, e ajo mezi u përgjigj “Unë” dhe uli kokën.

Drita zbriti poshtë dhe e gjeti aty, „me vajzën në dorë e me valixhen te këmbët. Pa fytyrën e saj, zgjati duart e i mori vajzën, dhe iu drejtua prerë:

-Merr valixhen dhe hajde pas meje!

-Por...- diçka deshi të thoshte Rudina.

-Hajde, të thashë, - tha Drita e u nis me vajzën.

Adnani me Vasilin po luanin shah e pini kafe në sallon. Kur ato hynë në korridor, Rudina dëgjoi zërat e tyre që diskutonin për lojën dhe u step.

-Hajde, - tha Drita dhe u fut në sallon me fëmijën në dorë.

Të dy burrat kthyen kokat. Të dy kuptuan diçka. Ai fëmijë, që hyri sikur të kishte rënë nga qielli, dukej sikur do të fliste nga sekonda në sekondë, apo sikur kishte folur, sapo kishte marrë për herë të parë frymë në atë shtëpi.

-Hajde, - u drejtua nga hyrja zëri i Dritës. – Hajde Rudina.

Ajo hyri ngadalë, syukur, e skuqur, por hyri. Pas pak ngriti kokën dhe para syve të dy burrave u shfaq fytyra e saj me blanën e madhe, gusha me thonjtë e ngulur, që kishte nisur të mavijosej dhe u ngritën të dy në këmbë. Pas asaj çfaqjeje të fytyrës së Rudinës, ata panë plagët e mëdha të brazduara thellë në shpirtin e saj.

-Qeni,- tha Adnani, ndërsa një fytyrë i vinte e një i ikte. – Do ta paguajë, - dhe bëri për nga dera e kërkoi udhë për të dalë. Rudina u përmend, kapi duart e vëllait dhe me përgjërime mezi shqiptoi:

- Mos, vëlla...-dhe vuri kokën në gjoksin e bëshëm të tij dhe qau. Ai me sytë plot uli buzët e puthi flokët e saj si dikur.

Vasili po e ndiqte këtë skenë vëllazërore që ndodhte para tij si në një ekran dhe shkulmet e inatit të tij dallgëzoheshin gati për shpërthim, ndërsa nollat shtrëngonin dhëmbët me një kërcitje të veçantë, që vetëm ai ia dinte kuptimin.

Drita u ul në divan e diçka i thoshte fëmijës, e vetnja që nuk kuptonte se ç’kishte ndodhur. Pas pak fëmija qau dhe Rudina u shkëput nga vëllai, mori vajzën dhe e përkëdheli deri sa ajo pushoi.

Ai tjetri, edhe pse xurxull,sa kishte hyrë në shtëpi i mori vesh të tëra.

-Bushtra! – ulëriti dhe doli prapë jashtë.

Gjysmëtruri , treçereku, që i kishte mbetur, i thoshte që ajo kishte vajtur tek i vëllai i saj. Pak e njihte atë, ose më saktë nuk e njihte fare, sepse nuk ishte takuar ndonjëherë me të, por e dinte ku banonte. Kur vajti te dera, e goditi me shkelm.

-Hapeni!- bërtiti.

Jo vetëm ata që ishin brenda, por edhe komshinjtë e dëgjuan atë bërtitje

Të dy burrat u ngritën në këmbë. Doemos ai tjetri ishte. Rudina la vajzën në divan dhe duke iu drejtuar atyre tha:

-Do dal vetëm unë, asnjëri nga ju, - dhe bëri për andej. Vasili e kapi Rudinën prej krahu e sytë e tyre u takuan e për aq sa folën, ajo hapi udhën. Adnani e ndoqi prapa.

Kur Vasili e hapi derën, atij tjetrit, grushti që kishte nisur për në derë, i mbeti në ajër.

Komshinjt, kishin hapur dyert dhe po ndiqnin ngjarjen të shqetësuar. Dikush nga ata kishte lajmëruar policinë.

Ai tjetri dhe Vasili qëndruan përballë.

-Të vijë në shtëpi.... putana!- tha treçereku.

Fjala qëllloi si një vare e rëndë në trurin e Vasilit. Ngriti grushtin, hapi shpatullën dhe qëllloi aq fort, saqë ai tjetri u përplas në murin përballë të korridorit dhe u rrokullis në fund të shkallëve , te këmbët e policëve, që hynë brenda. Ata e morën dhe njëri prej tyre, kërkoi shpjegimet e rastit.

-Hajdeni në polici,- tha ai, - për të bërë ankesën.

Jo. Rudina nuk do të vinte në polici e as në gjykatë. Ajo i kishte bërë padi vetvetes. Ishte ajo fajtoare për gjithçka.

Kur mbaruan diskutimet e komshinjve në korridor dhe ata hynë brenda, Vasili i kërkoi dritës xhaketën. E veshi me qetësi, nën vështrimin e të gjithëve, u kthye nga Rudina, e pa në sy aq sa kuptoi moskundërshtimin e veprimeve të tij, u ul kapi valixhen e saj dhe i tha me zë të qet.

-Hajde se do ikim në shtëpi.

Ajo ktheu vështrimin nga i vëllai, pastaj nga kunata e më pas, nga të dy fëmijët e tyre, që ishin akoma të tromaksur. Sytë e tyre dukej sikur thoshnin që nuk dimë gjë ne, Vasili e di, por bëj si thotë. E ajo me fëmijën në dorë e ndoqi nga prapa.

Dikur, në shtëpi ajo e pyeti:

- E vërtetë është ajo kënga që këndon?

-Si thua ti? – i tha ai. – A nuk është e vërtetë?

Nga perdet në dhomë, po hynin rrezet e para të mëngjesit.